

เขตเศรษฐกิจ

บุญธรรม พรหมณี^{1/2/}

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย ได้เน้นการพัฒนาการเกษตรมาตั้งแต่แผนที่หนึ่ง จึงมีผลให้การเกษตรไทยพัฒนาและก้าวหน้า แต่เมื่อดูรายละเอียดพบว่าบางพื้นที่มีความล้าหลัง ผลผลิตต่ำ เกษตรกรยากจน ส่วนบางพื้นที่ก็มีความก้าวหน้ามาก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจึงได้หันมาให้ความสนใจว่าจะไรเป็นตัวกำหนด หรือเป็นตัวจำกัดที่ทำให้การพัฒนามีความแตกต่างกัน ปัจจัยที่เป็นเหตุแห่งความแตกต่างกันนี้ถูกนำมาเป็นเครื่องแบ่งเขตเศรษฐกิจ โดยรวมพื้นที่ที่มีลักษณะปัจจัยที่คล้ายกันเป็นกลุ่มเดียวกัน

จุดมุ่งหมายที่กำหนดเขตเศรษฐกิจก็เพื่อ

- (1) สะดวกในการกำหนดเป้าหมายในการผลิต
- (2) สะดวกต่อการบริหารงานพัฒนาการเกษตร

หลักเกณฑ์ในการแบ่งเขตเศรษฐกิจ ประกอบด้วยปัจจัยใหญ่ ๆ คือ

- (1) ลักษณะดิน การแบ่งดินพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์ของการแผ่กระจายของดินในบริเวณกว้าง ๆ หากจังหวัดใดมีชุดดินชุดเดียวกันมาก และมีเนื้อที่ใกล้เคียงกัน ก็จัดให้อยู่ในเขตเศรษฐกิจเดียวกัน
- (2) ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ ใช้หลัก Climatic diagram หาความคล้ายคลึงของน้ำฝนและอุณหภูมิของจังหวัดต่าง ๆ
- (3) พืชเศรษฐกิจ สภาพปัจจัยการเกษตรพื้นฐานที่แตกต่างกัน เช่น สภาพภูมิประเทศ ภาวะทางธรรมชาติ ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อลักษณะการประกอบการเกษตรของเกษตรกร จังหวัดที่มีพืชเศรษฐกิจเดียวกันย่อมสะท้อนถึงสภาวะทางธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน
- (4) ประสิทธิภาพการผลิต ใช้ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ เป็นตัววัดประสิทธิภาพการผลิต เพราะข้าวเป็นพืชที่ปลูกกันทั่วไปทุกจังหวัด จังหวัดที่มีผลผลิตข้าวที่อยู่ในระดับเดียวกันจัดอยู่ในเขตเดียวกัน
- (5) องค์ประกอบของรายได้และชนิดของไร่นา ที่มาของรายได้ถูกจัดเป็น 9 หมวด เช่น ข้าว พืชเมล็ด ปลูกสัตว์ เป็นต้น ส่วนประกอบของรายได้หลักคล้ายคลึงกัน จะสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการประกอบการฟาร์มที่คล้ายกัน

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ถูกนำมาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณา เช่น การคมนาคมขนส่ง ลักษณะการตลาดเกษตร ฯลฯ

เขตเศรษฐกิจที่จัดแบ่งไว้มีทั้งสิ้น 19 เขต ดังรายละเอียดใน "เขตเกษตรเศรษฐกิจ" สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2529

สำนักงานเศรษฐกิจ จะมีการปรับปรุงเขตเศรษฐกิจใหม่ โดยอาศัยหลักเกณฑ์อื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ศักยภาพที่ดิน และเขตพื้นที่ตามช่วงฝน การคมนาคมขนส่ง และแหล่งอุตสาหกรรมเกษตร เป็นต้น

^{1/} กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

^{2/} ถอดเทป และเรียบเรียงโดย คณะผู้จัดทำรายงานการสัมมนา